

Zasady cytowania dzieł Nietzschego

W tomie niniejszym staraliśmy się o możliwie największe ujednoczenie i uproszczenie zasad cytowania dzieł Nietzschego. Dlatego nie podajemy za każdym razem pełnego adresu bibliograficznego przywoływanego dzieła, lecz jego skrót bądź – w przypadku tekstu oryginalnego – także skrót wydania, z którego było cytowane.

Za podstawę służy nam wydanie: F. Nietzsche, *Sämtliche Werke. Kritische Studienausgabe in 15 Bänden*, hrsg. von G. Colli und M. Montinari, Berlin/New York 1980 (*KSA*). Nie zawsze była to jednak podstawa dla tłumaczonego tekstu. Badacze korzystali tu z różnych wydań, nawet wówczas, gdy istniało już częściowo pełne wydanie krytyczne: F. Nietzsche, *Werke. Kritische Gesamtausgabe*, hrsg. von G. Colli und M. Montinari, Berlin/New York 1967 nn. (*KGW*). Były to – oprócz wspomnianych – następujące wydania: *Großoktav-Ausgabe: Werke. 19 Bände und 1 Register-Band*, Leipzig 1894 nn. (*GA*) oraz *Schlechta Ausgabe. Friedrich Nietzsches Werke in drei Bänden*, hrsg. von K. Schlechta, München/Darmstadt 1954-1956 (*SA*). Pisma i fragmenty ze spuścizny pośmiertnej (*Nachlaß*) cytowano także według *Kleinoktav-Ausgabe: Werke in 16 Bänden*, Leipzig 1898 (*KA*), a cytaty z listów pochodziły zwykle z 5-tomowego wydania *Gesammelte Briefe*, Berlin/Leipzig 1900 lub Leipzig 1907 (*GBr*). Niekiedy wyróżniano fragmenty pochodzące z *Woli mocy* (obok również adres *KGW* lub *KSA*), z możliwie dokładnym podaniem czasu powstania.

W przypadku polskich odpowiedników dzieł Nietzschego korzystamy z nowszych przekładów B. Barana, M. Łukasiewicz, G. Sowńskiego i in., gdy zaś brakuje takiego przekładu, odwołujemy się do wydania Mortkowicza: F. Nietzsche: *Dzieła*, 14 tomów, przel. W. Berent, K. Drzewiecki, L. Staff i S. Wyrzykowski, wyd. J. Mortkowicz, Warszawa 1906-1913, stosując niekiedy zmodernizowaną pisownię, lub podajemy przekład własny.

Dla dzieł Nietzschego przyjmujemy – akceptowaną powszechnie w badaniach – notację:

- AC – *Der Antichrist*
DS – *David Strauss* (UB I)
EH – *Ecce homo*
FW – *Die fröhliche Wissenschaft*
GD – *Götzendämmerung*
GM – *Zur Genealogie der Moral*
GT – *Die Geburt der Tragödie*
JGB – *Jenseits von Gut und Böse*
M – *Morgenröte*
MA – *Menschliches, Allzumenschliches* (I-II)
PHG – *Die Philosophie im tragischen Zeitalter der Griechen*
UB – *Unzeitgemäße Betrachtungen*
VM – *Vermischte Meinungen und Sprüche* (MA II)
WA – *Der Fall Wagner*
WB – *Richard Wagner in Bayreuth* (UB IV)
WL – *Über Wahrheit und Lüge im außermoralischen Sinne*
WM – *Wille zur Macht*
WS – *Der Wanderer und sein Schatten* (MA II)
Za – *Also sprach Zarathustra*.

Dla (istniejących) polskich odpowiedników tych dzieł proponujemy następujące skróty:

- A (AC) – *Antychrześcijanin. Przekleństwo chrześcijaństwa*, przeł. G. Sowinski, przedmowa Z. Kuderowicz, Kraków 1996.
Ds (DS) – *David Strauss, wyznawca i pisarz*, w: Nr (1), s. 5-83.
Eb (EH) – *Ecce homo. Jak się staje, czym się jest*, przeł. i przedmową opatrzył B. Baran, Kraków 1996.
Wr (FW) – *Wiedza radosna. „La gaya scienza”*, przeł. L. Staff, Warszawa 1907 (*Dziela*, t. 6).
Zb (GD) – *Zmierzył bożyszczyk czyli Jak się filozofuje młotem*, przeł. i wstępem opatrzył G. Sowinski, Kraków 2000.
Gm (GM) – *Z genealogii moralności. Pismo polemiczne*, przeł. G. Sowinski, wstęp K. Michalski, Kraków 1997.
Nt (GT) – *Narodziny tragedii albo Grecy i pesymizm*, przeł. i przedmową opatrzył B. Baran, Kraków 1994.
Nr (UB) – *Niewczesne rozważania*, przeł. M. Łukasiewicz, Kraków 1996.
Pdż (JGB) – *Poza dobrem i złem*, przeł. S. Wyrzykowski, Warszawa 1905 (*Dziela*, t. 2).
Pp I – *Pisma pozostałe 1862-1875*, przeł. B. Baran, Kraków 1993.
Pp II – *Pisma pozostałe 1876-1889*, przeł. B. Baran, Kraków 1994.
J (M) – *Jutrzenka. Myśli o przesądach moralnych*, przeł. S. Wyrzykowski, Warszawa 1907 (*Dziela*, t. 7).

- La* (MA) – *Ludzkie, arcyłudzkie*, przeł. K. Drzewiecki, Warszawa 1908 (*Dzieła*, t. 10).
- FG* (PHG) – *Filozofia w tragicznej epoce Greków*, w: *Pp* I, s. 101-180.
- RW* (WB) – *Richard Wagner w Bayreuth*, w: *Nr* (4), s. 255-327.
- Pk* (WL) – *O prawdzie i kłamstwie w pozamoralnym sensie*, w: *Pp* I, s. 181-199.
- Wc* (WS) – *Wędrowiec i jego cień*, przeł. K. Drzewiecki, Warszawa 1908 (*Dzieła*, t. 11).
- Wm* (WM) – *Wola mocy. Próba przemiany wszystkich wartości (Studia i fragmenty)*, przeł. S. Frycz i K. Drzewiecki, Warszawa 1911 (*Dzieła*, t. 12).
- Z* (Za) – *To rzekł Zaratustra. Książka dla wszystkich i dla nikogo*, przeł. S. Lisiecka i Z. Jaskuła, posłowie napisał M. P. Markowski, Warszawa 1999.

Dla dzieł Nietzschego przyjmujemy kilka zasad cytowania, zależnie od wydania, z jakiego korzystali badacze. Zwykle jest to *Kritische Gesamtausgabe* (KGW). Wtedy to podajemy skrót tego wydania, dział, tom i numer strony, w nawiasie kwadratowym – adres *Kritische Studienausgabe* (KSA), tom i numer strony, a po myślniku – skrót odpowiedniego przekładu polskiego i numer strony. Na przykład: KGW VI 3, s. 264 [KSA 6, s. 266] – *Eh*, s. 21, co oznacza: *Werke. Kritische Gesamtausgabe*, dział VI, tom 3, s. 264 [*Sämtliche Werke. Kritische Studienausgabe*, t. 6, s. 266] – *Ecce homo*, przeł. B. Baran, s. 21.

Niekiedy dane te są pełniejsze. Dotyczą one wtedy kilku kwestii: a) nazwy dzieła i numeru aforyzmu, np. *AC* 43; KGW VI 3, s. 216 [KSA 6, s. 218] – *A*, s. 80-81, tj. *Antychrześcijanin*, fragment nr 43; b) nazwy dzieła, nazwy fragmentu i jego numeru, np. *GD*, *Die „Verbesserer“ der Menschheit* 3 und 4; KGW VI 3, s. 94 n. [KSA 6, s. 100 n.] – *Zb*, „*Ulepszacze*” *ludzkości* 3 i 4, s. 60-62; c) nazwy dzieła i numeru rozprawy, np. *GM* III; KGW VI 2, s. 355 nn [KSA 5, s. 339-412] – *Gm*, *Rozprawa trzecia*, s. 104-168; d) czasu powstania fragmentu ze spuścizny pośmiertnej i numeru tego fragmentu w KGW, np. *Nachlaß Sommer* 1880, 4 [261]; KGW V 1, s. 495 [KSA 9, s. 165] itp.

W przypadku wydania Schlechty – co ma miejsce w artykule Josefa Simona – Nietzschego cytuje się przez podanie skrótu dzieła, tomu *SA* i numeru strony, np. *JGB*, II, s. 584 [KSA 5, s. 34] – *Pdż*, s. 30, co oznacza tom II w wydaniu Schlechty. Tom III w tym wydaniu, zawierający spuściznę pośmiertną, nosi tytuł *Aus dem Nachlaß der Achtzigerjahre*.

Podobne zasady obowiązują w przypadku takich wydań, jak *GA*, *KA* i *GBr*.